

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 3. marca 2022 *

„Predhodno odločanje – Usklajevanje zakonov in drugih predpisov o dejavnostih zdravnikov – Direktivi 75/363/EGS in 82/76/EGS – Specialistično usposabljanje zdravnikov – Ustrezno plačilo – Uporaba Direktive 82/76/EGS za izobraževanja, ki so se začela pred začetkom njene veljavnosti in so se nadaljevala po datumu izteka roka za njen prenos“

V zadevi C-590/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče, Italija) z odločbo z dne 22. septembra 2020, ki je na Sodišče prispela 10. novembra 2020, v postopku

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

Ministero dell'Economia e delle Finanze,

QA,

JA,

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca,

Ministero della Salute

proti

UK in drugim,

IG in drugim,

SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi N. Jääskinen, predsednik senata, M. Safjan (poročevalec) in N. Piçarra, sodnika,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

* Jezik postopka: italijanščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za UK in druge ter IG in druge M. Tortorella, avvocato,
- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z M. Cherubiniem, Procuratore dello Stato, in F. Fedelijem, avvocato dello Stato,
- za Evropsko komisijo L. Armati in L. Malferrari, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 189, tretji odstavek, PEU ter členov 13 in 16 Direktive Sveta 82/76/EGS z dne 26. januarja 1982 o spremembi Direktive 75/362/EGS o vzajemnem priznavanju diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni medicinski izobrazbi, vključno z ukrepi, ki omogočajo učinkovito uresničevanje pravice do opravljanja dejavnosti in svobodo opravljanja storitev, in Direktive 75/363/EGS o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o dejavnostih zdravnikov (UL 1982, L 43, str. 21).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Presidenza del Consiglio dei Ministri (predsedstvo sveta ministrov, Italija), Ministero dell'Economia e delle Finanze (ministrstvo za gospodarstvo in finance, Italija), QA, JA, Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (ministrstvo za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskave, Italija) in Ministero della Salute (ministrstvo za zdravje, Italija) na eni strani ter UK in drugimi in IG in drugimi (v nadaljevanju: zadevni zdravniki specialisti) na drugi strani zaradi obveznosti, da se zadnjenavedenim izplača ustrezno plačilo v smislu Priloge k Direktivi Sveta 75/363/EGS z dne 16. junija 1975 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o dejavnostih zdravnikov (UL 1975, L 167, str. 14), kakor je bila spremenjena z Direktivo 82/76 (v nadaljevanju: spremenjena Direktiva 75/363), in odškodnine za škodo, ki naj bi jim nastala, ker Direktiva 82/76 ni bila pravilno in pravočasno prenesena.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 75/363

- 3 Člen 2(1) Direktive 75/363 je določal:

„Države članice zagotovijo, da izobraževanje, ki se zaključi s podelitvijo diplome, spričevala ali drugega dokazila o formalni izobrazbi specialistične medicine, izpolnjuje najmanj naslednje zahteve:

- (a) vključevati mora uspešen zaključek šestletnega študija v okviru izobraževanja iz člena 1;

- (b) vključevati mora teoretično in praktično šolanje;
- (c) študij mora biti s polno časovno obveznostjo in pod nadzorom pristojnih oblasti ali organov;
- (d) potekati mora na univerzitetnem centru, v študijski bolnišnici ali po potrebi v zdravstveni ustanovi, ki jo v ta namen odobrijo pristojne oblasti ali organi;
- (e) vključevati mora osebno sodelovanje zdravnika, ki se izobražuje za specialista, v dejavnosti in odgovornostih zadevnih ustanov.“

4 Člen 3 te direktive je določal:

„1. Brez vpliva na načelo rednega izobraževanja iz člena 2(1)(c) in dokler Svet ne sprejme sklepa v skladu z odstavkom 3, lahko države članice dovolijo izobraževanje za specializacijo z delno časovno obveznostjo pod pogoji, ki jih odobrijo pristojni nacionalni organi, če izobraževanje s polno časovno obveznostjo ne bi bilo izvedljivo zaradi utemeljenih posebnih okoliščin.

2. Celotno trajanje specializacije se na podlagi odstavka 1 ne sme skrajšati. Stopnja izobrazbe ne sme biti prizadeta zaradi narave izrednega študija ali zaradi opravljanja zasebne, plačane poklicne dejavnosti.

3. Najpozneje štiri leta od uradnega obvestila o tej direktivi in z vidika revizije stanja na predlog Komisije ter ob upoštevanju, da bi morala možnost za izredno izobraževanje še naprej obstajati v določenih okoliščinah, ki jih je treba proučiti ločeno za vsako specializacijo, Svet odloči, ali se določbe odstavkov 1 in 2 obdržijo ali spremenijo.“

5 Člen 7 navedene direktive je določal:

„Kot prehodni ukrep in ne glede na člena 2(1)(c) in 3 lahko države članice, v katerih je po zakonih in drugih predpisih določeno izredno izobraževanje za specializacijo v času uradnega obvestila o tej direktivi, še naprej uporabljajo te določbe za kandidate, ki so začeli svojo specializacijo najpozneje štiri leta po uradnem obvestilu o tej direktivi. To obdobje se lahko podaljša, če Svet ni sprejel sklepa v skladu s členom 3(3).“

6 O Direktivi 75/363 so bile države članice uradno obveščene 20. junija 1976.

Direktiva 82/76

7 V skladu s členom 9(1) Direktive 82/76 je bil člen 2(1)(c) Direktive 75/363 nadomeščen s tem besedilom:

„Države članice zagotovijo, da izobraževanje, ki se zaključi s podelitvijo diplome, spričevala ali drugega dokazila o formalni izobrazbi specialistične medicine, izpolnjuje najmanj naslednje zahteve:

[...]

- (c) študij mora v skladu s točko 1 Priloge k tej direktivi potekati s polno časovno obveznostjo in pod nadzorom pristojnih oblasti ali organov.

[...]“

- 8 V skladu s členom 10 Direktive 82/76 je bil člen 3 Direktive 75/363 nadomeščen s tem besedilom:

„1. Brez vpliva na načelo rednega izobraževanja iz člena 2(1)(c) in dokler Svet ne sprejme sklepa v skladu z odstavkom 3, lahko države članice dovolijo izobraževanje za specializacijo z delno časovno obveznostjo pod pogoji, ki jihodobrijo pristojni nacionalni organi, če izobraževanje s polno časovno obveznostjo ne bi bilo izvedljivo zaradi utemeljenih posebnih okoliščin.

2. Študij z delno časovno obveznostjo poteka v skladu s točko 2 Priloge in po standardih, ki so kakovostno enakovredni študiju s polno časovno obveznostjo. Ti standardi ne smejo biti ogroženi niti zaradi tega, ker se študij izvaja z delno časovno obveznostjo, niti zaradi opravljanja zasebne pridobitne poklicne dejavnosti.

Celotno trajanje specialističnega izobraževanja ne sme biti skrajšano, kadar je organizirano kot študij z delno časovno obveznostjo.

3. Svet bo po ponovnem pregledu stanja in na predlog Komisije najpozneje do 25. januarja 1989 odločil, ali naj se določbe odstavkov 1 in 2 ohranijo ali spremenijo, in sicer ob upoštevanju dejstva, da naj bi možnost izrednega študija še naprej obstajala v nekaterih okoliščinah, ki jih je treba pregledati za vsako specialistično področje posebej.“

- 9 V skladu s členom 12 Direktive 82/76 je bil člen 7 Direktive 75/363 nadomeščen s tem besedilom:

„Kot prehodni ukrep in ne glede na člena 2(1)(c) in 3 lahko države članice, v katerih je [bilo] po zakonih in drugih predpisih [dovoljeno] izredno izobraževanje za specializacijo v času uradnega obvestila o [Direktivi 75/363], še naprej uporabljajo te določbe za kandidate, ki so začeli svojo specializacijo najpozneje 31. decembra 1983.

Vsaka država gostiteljica ima pravico zahtevati od kandidatov iz prejšnjega odstavka, da svojim diplomam, spričevalom in drugim dokazilom priložijo potrdilo o tem, da so dejansko in z dovoljenjem izvajali ustrezno dejavnost kot zdravniki specialisti najmanj tri zaporedna leta v petih letih pred izdajo potrdila.“

- 10 S členom 13 Direktive 82/76 je bila k Direktivi 75/363 dodana Priloga, naslovljena „Značilnosti specialističnega izobraževanja s polno in delno časovno obveznostjo“. Ta priloga je določala:

„1. Specialistično izobraževanje zdravnikov s polno časovno obveznostjo

To izobraževanje se izvaja na posebnih delovnih mestih, ki jihodobrijo pristojni organi.

Zajema udeležbo pri vseh zdravniških dejavnostih na oddelku, kjer se izvaja, vključno z dežurstvi, tako da specializant v skladu s podrobnimi pravili, ki jih določijo pristojne oblasti, ves delovni teden in vse leto svoje strokovno delo posveča temu praktičnemu in teoretičnemu izobraževanju. Za ta delovna mesta se zato zagotovi ustrezno plačilo.

Izobraževanje se lahko prekine zaradi služenja vojaškega roka, strokovnih službenih potovanj, nosečnosti ali bolezni. Prekinitev ne more biti razlog za skrajšanje celotnega trajanja izobraževanja.

2. Specialistično izobraževanje zdravnikov z delno časovno obveznostjo

Za to izobraževanje veljajo enake zahteve kakor za izobraževanje s polno časovno obveznostjo, razlika je le v tem, da tu obstaja možnost omejitve udeležbe pri zdravniških dejavnostih na trajanje, ki je najmanj polovica tistega, predvidenega v drugem odstavku točke 1.

Pristojni organi skrbijo za to, da skupno trajanje in kakovost specialističnega izobraževanja z delno časovno obveznostjo nista manjša kakor pri izobraževanju s polno časovno obveznostjo.

Izobraževanje z delno časovno obveznostjo je posledično povezano z ustreznim osebnim prejemkom.“

11 Člen 14 Direktive 82/76 je določal:

„Specialistično izobraževanje zdravnikov z delno časovno obveznostjo, ki se je začelo pred 1. januarjem 1983 na podlagi člena 3 Direktive [75/363], se lahko zaključi v skladu z navedenim členom.“

12 Člen 16 Direktive 82/76 je določal:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za uskladitev s to direktivo do 31. decembra 1982. O tem takoj obvestijo Komisijo.“

13 O Direktivi 82/76 so bile države članice obveščene 29. januarja 1982 in v skladu s členom 191, drugi odstavek, Pogodbe EGS je začela veljati istega dne.

14 Spremenjena Direktiva 75/363 je bila 15. aprila 1993 razveljavljena z Direktivo Sveta 93/16/EGS z dne 5. aprila 1993 o olajšanju prostega gibanja zdravnikov in o vzajemnem priznavanju diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni izobrazbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2, str. 86), ta pa je bila razveljavljena z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (UL 2005, L 255, str. 22).

Italijansko pravo

15 Direktiva 82/76 je bila v italijansko pravo prenesena z decreto legislativo n. 257 – Attuazione della direttiva n. 82/76/CEE del Consiglio del 26 gennaio 1982, recante modifica di precedenti direttive in tema di formazione dei medici specialisti, a norma dell'art. 6 della legge 29 dicembre 1990, n. 428 (zakonska uredba št. 257 o prenosu Direktive Sveta 82/76/EGS z dne 26. januarja 1982, ki spreminja prejšnje direktive na področju specialističnega izobraževanja zdravnikov, na podlagi člena 6 zakona št. 428 v interesu Skupnosti z dne 29. decembra 1990) z dne 8. avgusta 1991 (GURI št. 191 z dne 16. avgusta 1991). Ta zakonska uredba je začela veljati petnajst dni po datumu njene objave, nato pa je bila nadomeščena z decreto legislativo n. 368 – Attuazione della direttiva 93/16/CEE in materia di libera circolazione dei medici e di reciproco riconoscimento dei loro diplomi, certificati ed altri titoli e delle direttive 97/50/CE, 98/21/CE, 98/63/CE e 99/46/CE che modificano la direttiva 93/16/CEE (zakonska uredba št. 368 o prenosu Direktive 93/16/EGS o olajšanju prostega gibanja zdravnikov in o vzajemnem priznavanju diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni izobrazbi ter direktiv 97/50/ES, 98/21/ES, 98/63/ES in 99/46/ES, ki spreminjajo Direktivo 93/16/EGS) z dne 17. avgusta 1999 (redni dodatek h GURI št. 250 z dne 23. oktobra 1999).

16 Člen 8.2 zakonske uredbe št. 257 je določal, da se bodo njene določbe začele uporabljati v akademskem letu 1991/1992.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 17 Vsi zadevni zdravniki specialisti so v Italiji opravili specialistično izobraževanje zdravnikov. Nekateri od teh zdravnikov so izobraževanje začeli pred letom 1982, drugi pozneje.
- 18 Zadevni zdravniki specialisti so 16. aprila 2008 pri Tribunale di Roma (sodišče v Rimu, Italija) proti predsedstvu sveta ministrov, ministrstvu za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskave, ministrstvu za zdravje ter ministrstvu za gospodarstvo in finance vložili tožbe, s katerimi so predlagali, da se tem organom naloži, prvič, naj jim plačajo ustrezno plačilo v smislu Priloge k spremenjeni Direktivi 75/363 za opravljeno specialistično zdravniško izobraževanje in, drugič, naj jim plačajo ustrezno nadomestilo za škodo, ki naj bi jim nastala zaradi nepravilnega in nepravočasnega prenosa Direktive 82/76.
- 19 Tribunale di Roma (sodišče v Rimu) je s sodbijo, izdano leta 2012, te tožbe zavrnilo.
- 20 Corte d'appello di Roma (pritožbeno sodišče v Rimu, Italija), pri katerem so bile vložene pritožbe zoper to sodbijo, je s sodbijo z dne 27. septembra 2016 potrdilo navedeno sodbijo v zvezi z zadevnimi zdravniki specialisti, ki so izobraževanje začeli pred akademskim letom 1983/1984, in v zvezi s tistimi, ki so opravili specializacijo, ki v spremenjeni Direktivi 75/363 ni določena.
- 21 Predsedstvo sveta ministrov je pri predložitvenem sodišču, Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče, Italija), zoper to sodbijo vložilo kasacijsko pritožbo. Poleg tega so nekateri zadevni zdravniki specialisti zoper navedeno sodbijo vložili nasprotno pritožbo.
- 22 Predložitveno sodišče ugotavlja, da se zadeve iz postopka v glavni stvari nanašajo na presojo pravne ureditve, ki se je uporabljala za zdravnike specialiste, ki so specialistično izobraževanje zdravnikov začeli pred 1. januarjem 1983 in ga končali po tem datumu. To sodišče navaja, da je po razglasitvi sodbe z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi (C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32), na podlagi te sodbe začelo razlikovati med različnimi položaji, v katerih bi lahko bili zdravniki specialisti. Natančneje, zdravniki specialisti, ki so izobraževanje začeli, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, naj ne bi imeli pravice do nikakršnega plačila za svoje izobraževanje.
- 23 V zvezi s tem primerom naj bi različni senati predložitvenega sodišča različno razlagali vprašanje, ali lahko zdravniki, ki so opravili specialistično izobraževanje zdravnikov, kot so zadevni zdravniki specialisti, na podlagi prava Unije zahtevajo plačilo za izobraževanje, ki so ga začeli, preden je Direktiva 82/76 začela veljati.
- 24 V teh okoliščinah je Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
„1. Ali člen 189, tretji odstavek, [PEU] ter člena 13 in 16 [Direktive 82/76] nasprotujejo razlagi, v skladu s katero se pravica do ustreznega plačila, ki je v členu 13 [te direktive] določena za zdravnike, vključene v izobraževalno dejavnost z bodisi polno bodisi delno časovno obveznostjo, pod pogojem, da so izpolnjene vse ostale zahteve, ki izhajajo iz evropske zakonodaje in sodne prakse, zagotovi tudi zdravnikom, ki so bili v program specializacije, ki je 1. januarja 1983 še vedno potekal, vpisani pred letom 1982?

2. Ali so do povračila škode, nastale zaradi zamude italijanske države pri prenosu Direktive [82/76], in sicer do delnega povračila škode, nastale po 1. januarju 1983, posledično upravičeni tudi navedeni zdravniki?“

Postopek pred Sodiščem

- 25 Predložitveno sodišče je Sodišču predlagalo, naj to zadevo obravnava po hitrem postopku na podlagi člena 105(1) Poslovnika Sodišča. Predložitveno sodišče v utemeljitev svojega predloga navaja, da ob upoštevanju različnih razlag predpisov Unije, ki jih v obravnavanem primeru uporabljajo različni senati Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče), in velikega števila zadev, ki trenutno potekajo pred tem sodiščem, s čimer sta dokazani resnost in vztrajna negotovost glede obsega sodnega varstva pravic, ki jih imajo zadevne osebe na podlagi prava Unije, obstaja interes za hitro odpravo dvomov o pravilni razlagi teh predpisov in s tem za odpravo resnih negotovosti o temeljnih vprašanjih nacionalnega pomena, tudi ustavnopravnih, kot sta ti vprašanji za predhodno odločanje.
- 26 Iz člena 105(1) Poslovnika izhaja, da če je treba zadevo zaradi njene narave obravnavati v kar najkrajšem času, lahko predsednik Sodišča na predlog predložitvenega sodišča ali izjemoma po uradni dolžnosti po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odloči, da se z odstopanjem od določb Poslovnika predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem postopku.
- 27 Predsednik Sodišča je 14. decembra 2020 po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odločil, da predlog za obravnavo po hitrem postopku zavrne.
- 28 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča namreč izhaja, da veliko število oseb ali pravnih položajev, ki bi jih lahko zadevala odločba, ki jo mora predložitveno sodišče izdati, potem ko je Sodišču v predhodno odločanje predložilo vprašanja, še ne more biti izjemna okoliščina, s katero bi se lahko utemeljila obravnava po hitrem postopku. Enako velja za veliko število postopkov, ki bi lahko bili prekinjeni v pričakovanju odločbe Sodišča, izdane v predhodnem odločanju (sodba z dne 2. septembra 2021, OTP Jelzálogbank in drugi, C-932/19, EU:C:2021:673, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 29 Iz sodne prakse Sodišča izhaja tudi, da zgolj – s sicer legitimnim – interesom posameznikov, da čim prej določijo obseg pravic, ki jih imajo na podlagi prava Unije, ni mogoče dokazati obstoja izjemne okoliščine v smislu člena 105(1) Poslovnika (sodba z dne 11. novembra 2021, Energieversorgungscenter Dresden-Wilschdorf, C-938/19, EU:C:2021:908, točka 43).
- 30 Poleg tega je treba v zvezi s tem pojasniti, da razhajanje glede tega, kako nacionalna sodišča razlagajo neko določbo prava Unije, še ne zadošča za utemeljitev tega, da bi se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnaval po hitrem postopku. Pomembnost tega, da se v Evropski uniji zagotovi enotna uporaba vseh določb, ki so del njenega pravnega reda, je namreč svojstvena vsem predlogom, vloženim na podlagi člena 267 PDEU (sodba z dne 2. septembra 2021, OTP Jelzálogbank in drugi, C-932/19, EU:C:2021:673, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 31 Poleg tega, čeprav je bilo razsojeno, da če so v zadevi podane resne negotovosti v zvezi s temeljnimi vprašanji nacionalnega ustavnega prava in prava Unije, je glede na specifične okoliščine te zadeve lahko nujno, da se ta obravnava v kar najkrajšem času v skladu s členom 105(1) Poslovnika (sklep predsednika Sodišča z dne 19. oktobra 2018, Wightman in

drugi, C-621/18, neobjavljen, EU:C:2018:851, točka 10 in navedena sodna praksa), pa iz predloga predložitvenega sodišča ni razvidno, da bi bilo mogoče z okoliščinami, navedenimi v točki 25 te sodbe, ki se v bistvu nanašajo na obseg sodnega varstva pravic, ki jih imajo zadevne osebe na podlagi prava Unije, utemeljiti tako obravnavo.

Vprašanja za predhodno odločanje

- 32 Najprej je treba spomniti, da mora Sodišče v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, določenega v členu 267 PDEU, nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena (sodba z dne 26. oktobra 2021, PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 33 Sodišče je že razsodilo, da je treba člen 2(1)(c), člen 3(1) in (2) ter Prilogo k spremenjeni Direktivi 75/363 razlagati tako, da je treba za vsako specialistično izobraževanje zdravnikov s polno ali delno časovno obveznostjo, ki se je začelo leta 1982 in nadaljevalo do leta 1990, načeloma zagotoviti ustrezno plačilo v smislu te priloge (glej v tem smislu sodbo z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točka 38).
- 34 Sodišče je poleg tega razsodilo, da je te iste določbe treba razlagati tako, da je treba za tako izobraževanje plačilo priznati za obdobje od 1. januarja 1983 do konca tega izobraževanja (glej v tem smislu sodbo z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točka 57).
- 35 V obravnavanem primeru želi predložitveno sodišče izvedeti, ali za nadomestilo škode, nastale zaradi nepravilnega in nepravočasnega prenosa obveznosti plačila iz Direktive 82/76, razlaga prava Unije, ki jo je podalo Sodišče, velja tudi za izobraževanja, ki so se začela, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, in ki so se nadaljevala po tem, ko je rok za njen prenos 1. januarja 1982 potekel. Drugače od položaja iz zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi (C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32), so nekateri od zadevnih zdravnikov specializacijo začeli pred letom 1982, torej preden je Direktiva 82/76 začela veljati.
- 36 V teh okoliščinah je treba postavljeni vprašanji, ki ju je treba obravnavati skupaj, razumeti tako, da se želi z njima v bistvu ugotoviti, prvič, ali je treba člen 2(1)(c) in člen 3(1) in (2) spremenjene Direktive 75/363 ter Prilogo k tej direktivi razlagati tako, da je treba za vsako specialistično izobraževanje zdravnikov s polno ali delno časovno obveznostjo, ki se je začelo, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, in ki se je nadaljevalo po tem, ko je rok za njen prenos 1. januarja 1983 potekel, priznati ustrezno plačilo v smislu te priloge, in drugič, ali je treba tako ustrezno plačilo v takem primeru plačati za celotno izobraževalno obdobje ali le od navedenega datuma izteka roka.
- 37 V zvezi s tem je treba spomniti, da je treba v skladu z določbami iz prejšnje točke, ki so bile 15. aprila 1993 razveljavljene z Direktivo 93/16, za izobraževanja, ki se končajo s podelitvijo diplome, spričevala ali drugega dokazila o izobrazbi specialistične medicine in ki so se opravljala s polno ali delno časovno obveznostjo, običajno zagotoviti ustrezno plačilo (sodba z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točka 27).

- 38 Poleg tega obveznost držav članic, da zagotovijo ustrezno plačilo, velja le za specializacije zdravnikov, ki so skupne vsem oziroma dvema ali več državam članicam in ki so navedene v členih 5 oziroma 7 Direktive Sveta 75/362/EGS z dne 16. junija 1975 o vzajemnem priznavanju diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni zdravstveni izobrazbi ter ukrepih za olajšanje učinkovitega izvajanja pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev (UL 1975, L 167, str. 1) (sodba z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 39 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da je ta obveznost zagotovitve plačila za obdobja izobraževanja v zvezi s specializacijami zdravnikov, določena v Prilogi k spremenjeni Direktivi 75/363, kot taka brezpogojna in dovolj natančna (sodba z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 40 Poleg tega je bila ta obveznost plačila, ki prvotno ni bila določena z Direktivo 75/363, uvedena z Direktivo 82/76, ki je začela veljati 29. januarja 1982 in s katero so se morale države članice v skladu z njenim členom 16 uskladiti najpozneje do 31. decembra 1982 (sodba z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točka 30).
- 41 Glede vprašanja, ali obdobja specialističnega izobraževanja zdravnikov s polno ali delno časovno obveznostjo, ki so se začela, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, in ki so se nadaljevala po tem, ko je 1. januarja 1983 rok za prenos te direktive potekel, spadajo na področje uporabe navedene direktive *ratione temporis*, je treba spomniti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča novo pravno pravilo uporablja od začetka veljavnosti akta, v katerem je vsebovano, ter se ne uporablja za pravne položaje, ki so nastali in se v celoti končali med veljavnostjo starega predpisa, vendar se uporablja za prihodnje učinke teh položajev in nove pravne položaje. Drugače je, če so novemu pravilu dodane posebne določbe, ki mu izrecno priznavajo retroaktivni učinek (glej v tem smislu sodbo z dne 15. januarja 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 42 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je z vpisom v izobraževalno institucijo za specializacijo, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, da bi se opravilo izobraževanje v skladu s takrat veljavnimi pogoji, nastal pravni položaj, ki je vsekakor učinkoval pred začetkom veljavnosti te direktive.
- 43 Zato takega vpisa in z njim povezanih izobraževanih obdobj – ob neobstoju posebnih določb v tem smislu v Direktivi 82/76 – ni mogoče vključiti na področje uporabe navedene direktive za obdobje pred iztekom roka za njen za prenos (glej po analogiji sodbo z dne 15. januarja 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 44 Direktiva 82/76 je tako šele z iztekom roka za prenos, torej od 1. januarja 1983, povzročila, da so se učinki vpisa, opravljenega, preden je ta direktiva začela veljati, vključili na področje uporabe prava Unije (glej po analogiji sodbo z dne 15. januarja 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, točka 53 in navedena sodna praksa).
- 45 Za izobraževanja, ki so se nadaljevala po tem, ko se je rok za prenos te direktive 1. januarja 1983 iztekel, pa je tak vpis še vedno imel učinke v celotnem izobraževalnem obdobju, po izteku navedenega roka.

- 46 Zato je treba šteti, da položaj zdravnika, ki se je pred 29. januarjem 1982 vpisal v izobraževalno institucijo za specializacijo zdravnikov, pomeni položaj, ki je nastal pred začetkom veljavnosti Direktive 82/76, vendar so njegovi prihodnji učinki urejeni z navedeno direktivo od 1. januarja 1983, ko se je iztekel rok za njen prenos.
- 47 Zato glede na to, da je treba, kot je razvidno iz točke 34 te sodbe, za vsako specialistično izobraževanje zdravnikov s polno časovno obveznostjo in delno časovno obveznostjo, ki se je začelo leta 1982 – za obdobje od 1. januarja 1983 do konca izobraževanja – zagotoviti ustrezno plačilo v smislu Priloge k spremenjeni Direktivi 75/363, taka obveznost plačila pod enakimi pogoji pa velja tudi za izobraževanja, ki so se začela, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76.
- 48 Sodišče je namreč že razsodilo, da za prehodna pravila iz členov 12 in 14 Direktive 82/76 ni mogoče šteti, da se je z njimi časovno omejila obveznost zagotovitve ustreznega plačila zdravnikom za specialistična izobraževanja zdravnikov z delno časovno obveznostjo (glej v tem smislu sodbo z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točki 33 in 35).
- 49 Poleg tega je treba glede možnosti, ki jo imajo zadevni zdravniki specialisti, da zaradi neprenosa Direktive 82/76 dobijo ustrezno nadomestilo za škodo za obdobja specialističnih izobraževanj zdravnikov s polno ali delno časovno obveznostjo, ki so se začela, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, in ki so se nadaljevala po tem, ko se je rok za prenos te direktive 1. januarja 1983 iztekel, je treba spomniti, da v primeru, v katerem cilja Direktive 82/76 zato, ker niso bili sprejeti nacionalni ukrepi za njen prenos, ni bilo mogoče doseči z razlago nacionalnega prava, ki bi bila v skladu s pravom Unije, pravo Unije zadevni državi članici nalaga, da nadomesti škodo, ki je posameznikom nastala zaradi neprenosa navedene direktive, če so izpolnjeni trije pogoji, in sicer da kršeno pravno pravilo podeljuje pravice posameznikom z določljivo vsebino, da je kršitev dovolj resna ter da obstaja neposredna vzročna zveza med kršitvijo obveznosti države in škodo, ki so jo utrpeli oškodovane osebe (glej v tem smislu sodbo z dne 24. januarja 2018, Pantuso in drugi, C-616/16 in C-617/16, EU:C:2018:32, točka 49 in navedena sodna praksa).
- 50 Predložitveno sodišče mora preveriti, ali so ti pogoji izpolnjeni, da se lahko na podlagi prava Unije ugotovi odgovornost te države članice.
- 51 Na podlagi navedenega je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti, da je treba člen 2(1)(c) in člen 3(1) in (2) spremenjene Direktive 75/363 ter Prilogo k tej direktivi razlagati tako, da je treba za vsako specialistično izobraževanje zdravnikov s polno ali delno časovno obveznostjo, ki se je začelo, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, in ki se je nadaljevalo po tem, ko se je rok za prenos te direktive 1. januarja 1983 iztekel, za obdobje tega izobraževanja od 1. januarja 1983 in do konca navedenega izobraževanja zagotoviti ustrezno plačilo v smislu te priloge, če se to izobraževanje nanaša na specializacijo zdravnikov, ki je skupna vsem državam članicam ali dvema ali več državam članicam in ki je navedena v členih 5 oziroma 7 Direktive 75/362.

Stroški

- 52 Ker je ta postopek za stranke iz postopka v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (osmi senat) razsodilo:

Člen 2(1)(c) in člen 3(1) in (2) Direktive Sveta 75/363/EGS z dne 16. junija 1975 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o dejavnostih zdravnikov, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 82/76/EGS z dne 26. januarja 1982, ter Prilogo k prvonavedeni direktivi je treba razlagati tako, da je treba za vsako specialistično izobraževanje zdravnikov s polno ali delno časovno obveznostjo, ki se je začelo, preden je 29. januarja 1982 začela veljati Direktiva 82/76, in ki se je nadaljevalo po tem, ko se je rok za prenos te direktive 1. januarja 1983 iztekel, za obdobje tega izobraževanja od 1. januarja 1983 in do konca navedenega izobraževanja zagotoviti ustrezno plačilo v smislu te priloge, če se to izobraževanje nanaša na specializacijo zdravnikov, ki je skupna vsem državam članicam ali dvema ali več državam članicam in ki je navedena v členih 5 oziroma 7 Direktive Sveta 75/362/EGS z dne 16. junija 1975 o vzajemnem priznavanju diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni zdravstveni izobrazbi ter ukrepih za olajšanje učinkovitega izvajanja pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev.

Podpisi